

Journal of
Buddhist Innovation Review

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พลวัตการเรียนรู้กับการสร้างค่านิยมของผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตะพังทอง จังหวัดสุโขทัย

Learning dynamics and create values formation by parents of students Anubankankuson Wat

Traphang Thong School, Sukhothai Province.

Academic Articles

บทความวิชาการ

พระครูสุเมธภูวอดล Phrakrusumetphuwadon

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตะพังทอง โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตะพังทอง

Director of Anubankankuson Wat Traphang Thong School Anubankankuson Wat Traphang Thong School

E-mail: Sumetpoo.2523@gmail.com

Article history:

Received: February 4, 2024 / Revised: March 23, 2024

Accepted: March 31, 2024 / Available Online: April 8, 2024

บทคัดย่อ

พลวัตการเรียนรู้กับการสร้างค่านิยมของผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตะพังทอง จังหวัดสุโขทัย เป็นการนำพาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศทางการศึกษาเพื่อให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นต่อระบบการศึกษาก่อนที่จะนำบุตรหลานเข้ามาเรียนหนังสือ อีกทั้งยกตัวอย่างกรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตะพังทอง จังหวัดสุโขทัย พบว่า ผู้บริหารเป็นพระสงฆ์และมีวิสัยทัศน์บริหารจัดการโรงเรียนให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาที่มีการแข่งขันของตลาดการศึกษาสูง โดยนำหลักคุณธรรม จริยธรรม มาเสริมสร้างให้นักเรียนมีความเข้มแข็งด้านจิตใจ และสติปัญญานำมาบูรณาการกับเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนเพื่อให้เกิดการยอมรับของผู้ปกครอง ตลอดจนการบริหารบุคลากรของโรงเรียนการกุศลของวัดให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อหนุนเสริมให้คุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

คำสำคัญ: พลวัตการเรียนรู้; การสร้างค่านิยม; ผู้ปกครองนักเรียน; โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตะพังทอง

Abstract

Learning dynamics and value creation of parents at Wat Traphang Thong Charity Kindergarten. Sukhothai Province It is leading the organization to be an organization of excellence in education so that parents can trust the education system before sending their children to study. Also give an example of a case study of Anubankankuson Wat Traphang Thong School. It was found that the administrators were monks and had the vision to manage the school to keep up with the changing trends in the educational system that is highly competitive in the education market. By using the principles of morality and ethics to strengthen students mentally. And intelligence can be integrated with technology appropriate to the age of the students to gain parental acceptance. As well as managing the personnel of the temple's charity school to be people of learning in order to promote the quality of education efficiently. And efficiency.

Keywords: Learning dynamics, Create values; parents of students, Anubankankuson Wat Traphang Thong School.

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนการศึกษา เห็นได้ว่าระบบเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนในทุกวงการของสังคม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศ เกิดการรับวิทยาการเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพ ส่งผลกระทบด้านต่างๆ เช่น ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจและปัญญา เพื่อให้ประเทศมีการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) กล่าวคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากผลของการยกระดับด้านสุขภาวะ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ สะท้อนว่า คนไทยทุกช่วงวัยมีความรู้ความสามารถโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่ามีทักษะด้านการอ่านหรือ การศึกษาหาความรู้ที่ลดลง และมีจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานใดๆ เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ศักยภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์และไม่ได้การพัฒนา ซึ่งประเด็นด้านการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยมาโดยตลอด จากระบบและคุณภาพการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากรายงานขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน พบว่า นักเรียนไทยร้อยละ 59.5 อยู่ในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2670, 2566, หน้า 9-10) ดังนั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องมีการปรับระบบคุณภาพ การศึกษาให้ครอบคลุมในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารของโรงเรียน พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครอง ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่สูง ให้ผู้ปกครองเกิดการยอมรับในการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ

สำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็น การเปิดโอกาส และขยายโอกาสทางการศึกษา และเผยแผ่ศาสนาสู่เยาวชนโดยเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการ กุศลโดยไม่แสวงหาผลกำไร มุ่งสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสและเด็กยากจนในพื้นที่ ซึ่งเดิมชื่อว่า โรงเรียน ราษฎร์ของวัดเกิดขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช 2488 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และในปี พ.ศ. 2520 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ได้ออกนโยบายและแผนงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 จึงได้ เพิ่มเติมนโยบายการพัฒนาการศึกษาว่า จะส่งเสริมการจัดโรงเรียนราษฎร์การกุศลมากขึ้นเป็นพิเศษ (วงศ์ วงษ์จันทร์, ม.ป.ป., หน้า 64-68) และโรงเรียนการกุศลของวัดได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าและ เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ให้การสนับสนุนตามแนวทางของบัตร อุดหนุนค่าเล่าเรียน ทำให้โรงเรียนการกุศลของวัดมีหลักประกันความมั่นคงด้านการเงินจากรัฐในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโรงเรียนการกุศลของวัดให้มีความเจริญก้าวหน้าและยั่งยืนนั้น หวังเพียงการ สนับสนุนจากงบประมาณที่เป็นเพียงเงินอุดหนุนอย่างเดียวเท่านั้นไม่ได้ ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูซึ่ง เป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนต้องมีแนวคิดและหลักการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และ การเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยจึงจะทำให้การพัฒนาโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้น บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ครู ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาล้วน แล้วมีความสำคัญในการสร้างรากฐานความเชื่อมั่นของผู้ปกครองที่กำลังพิจารณานำบุตรหลานเข้ามาศึกษา เล่าเรียนหนังสือ และในปัจจุบันสังคมมีความเปราะบางมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เด็กนักเรียน ขาดภูมิคุ้มกันทาง สังคม จิตใจ และปัญญา ขาดการยั้งคิด เมื่อเกิดปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นเบื้องต้นได้ ทั้งนี้ โรงเรียนการกุศลของวัดจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองเลือกที่นำบุตรหลานมาเรียนหนังสือ เนื่องจาก ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ไม่ได้จำกัดเพียงฝ่ายคุณุศล ยังมีส่วนผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการ ศึกษาที่เป็นฝ่ายบรรพชิต ออกแบบหลักสูตร กิจกรรมที่บูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมความ เข้มแข็งทางจิตใจและปัญญาให้กับเด็กนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 สามารถตอบสนองการแข่งขันในการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น และ เหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรม เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ ความสำเร็จ และเป็นการสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่กำลังวางแผนให้บุตรหลานเข้ามา เรียนในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

พัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเดิมชื่อว่า โรงเรียนราษฎร์ของวัด ซึ่งเกิดขึ้นตาม ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช 2488 และการบริหารโรงเรียน ได้ประสบปัญหาในการดำเนินงานมาโดยตลอด ในช่วงแรกได้รับอุดหนุนงบประมาณเหมือนโรงเรียนเอกชน ทั่วไป และไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนจากผู้ปกครองได้ สาเหตุมาจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน และระเบียบดังกล่าว เปิดโอกาสให้วัดมีบทบาทจัดตั้งโรงเรียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 โรงเรียนราษฎร์ของวัดประเภทสามัญศึกษา (ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา) ตั้งขึ้นเพื่อการกุศลอยู่ในวัด

รับนักเรียนทั้งที่เป็นสามเณรและฆราวาส ถือว่าคณะสงฆ์ได้มีบทบาทจัดการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541, หน้า 6-7)

ในปี พ.ศ. 2502 องค์การศึกษาของคณะสงฆ์ได้มีประกาศองค์การศึกษาเรื่อง โรงเรียนราษฎร์ของวัด แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อเป็นการอนุเคราะห์สตรีทั่วไปให้มีโอกาสศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ของวัด ซึ่งจะเห็นว่าคณะสงฆ์ไทย ได้ผ่อนปรนเพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาวิชาสามัญและได้มองถึงความสำคัญของสตรี แต่ยังคงป้องกันปัญหาที่อาจเกิดแก่พระพุทธศาสนา โดยกำหนดให้พระภิกษุสามเณรที่จะเรียนวิชาสามัญจะต้องตั้งใจเรียนพระปริยัติธรรมก่อนและห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรเรียนร่วมอาคารกับสตรี เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้าถึงระบบการศึกษาได้มากขึ้น ทำให้โรงเรียนราษฎร์บางแห่งไม่อยู่ในระเบียบที่ดี และเป็นการไม่สมควร ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ 5/2509 ลงวันที่ 26 มีนาคม 2509 มีมติให้เจ้าคณะจังหวัดถือปฏิบัติว่า “ไม่อนุมัติการจัดตั้งและการโอนโรงเรียนราษฎร์ของวัดจนกว่าจะแก้ไขปรับปรุงระเบียบโรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช 2488” ให้เหมาะสม ด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้วัดไม่สามารถขออนุญาตเปิดหรือรับโอนโรงเรียนราษฎร์เป็นของวัด ทำให้โรงเรียนมีจำนวนลดลง และเปลี่ยนเป็นการขอจัดตั้งมูลนิธิเพื่อเป็นเจ้าของโรงเรียนแทนวัด และบางแห่งก็เปิดโรงเรียนในนามเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาตเป็นการส่วนตัว เพื่อไม่ให้โรงเรียนต้องตกอยู่ในข้อจำกัดของมหาเถรสมาคม จากที่กล่าวมา การดำเนินงานของโรงเรียนยังคงเป็นไปด้วยแรงศรัทธาของเจ้าอาวาสและผู้เกี่ยวข้องและไม่ได้รับการอุดหนุนงบประมาณเป็นกรณีพิเศษจากทางราชการหรือคณะสงฆ์แต่ประการใด (ชงค์ วงษ์จันทร์, 2540, หน้า 112)

ต่อมา พ.ศ. 2520 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา โดยส่งเสริมให้จัดโรงเรียนราษฎร์การกุศลของวัดให้มากขึ้นเป็นพิเศษ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงได้นำเสนอโครงการปรับปรุงโรงเรียนราษฎร์ของวัดในรูปแบบของโครงการทดลองพัฒนาโรงเรียนราษฎร์ของวัดเพื่อการกุศล โดยตั้งเป็น “สภาโรงเรียนราษฎร์ของวัด” และโครงการได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มดำเนินการในลักษณะของโครงการทดลองในปีการศึกษา 2521 โดยทดลอง 3 ปีการศึกษา (ปีการศึกษา 2521-2523) ซึ่งมีหลักการดังนี้

1. ด้านบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย

1) ต้องบริหารงานโรงเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการ

2) การบริหารงานโรงเรียนให้อยู่ภายใต้สภาโรงเรียนราษฎร์ของวัดเพื่อการกุศลเดียวกัน เพื่อให้เป็นเอกภาพและสามารถช่วยเหลือกันได้

2. ด้านวิชาการ ต้องพัฒนาให้ได้ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านจริยศึกษา ด้านพลศึกษา ด้านการงานและอาชีพ และด้านการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่

ในปี พ.ศ. 2525 ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 จึงได้ปรับเปลี่ยนโรงเรียนจากเดิมชื่อ “โรงเรียนราษฎร์ของวัด” เป็น “โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” และ พ.ศ. 2532 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้มีคำสั่งการตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง โรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช 2488 และคณะกรรมการได้ดำเนินการร่างระเบียบเสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพิจารณาและให้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2532 กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ลักษณะและการจัดตั้งโรงเรียน เป็นโรงเรียนเอกชนตามมาตรา 15 (1) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ที่วัดเป็นผู้รับใบอนุญาต และการจัดตั้งโรงเรียนต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และการรับโอนโรงเรียนที่มีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาต หรือมูลนิธิของวัดซึ่งเจ้าอาวาสเป็นผู้ลงนามแทนมูลนิธิเป็นผู้รับใบอนุญาตเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้ดำเนินการในกำหนด 2 ปี นับแต่ระเบียบนี้ประกาศใช้อำนาจหน้าที่และการบริหารงาน โรงเรียนดำเนินการโดยคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนเพื่อพัฒนาโรงเรียน ควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบาย ควบคุมการเงินและงบประมาณของโรงเรียน และพิจารณาเสนอบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้ง ถอดถอนผู้จัดการ ครูใหญ่ และครูในโรงเรียน จัดตั้งกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาขึ้น ทำหน้าที่ช่วยประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยพัฒนาโรงเรียนทุกโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกัน โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ในเรื่องการจัดองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนให้เกื้อหนุนต่อดุจประสงค์ที่หลักสูตรต้องการ และจัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับสถาบันที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

คุณสมบัติของบุคลากรในโรงเรียน และการอุดหนุนนักเรียน ผู้จัดการและครูใหญ่จะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ก็ได้ ครูจะเป็นพระภิกษุสามเณรหรือคฤหัสถ์ก็ได้ สำหรับพระภิกษุ สามเณรที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าอาวาสของตนเสียก่อน ตลอดจน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้การอุดหนุนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็นกรณีพิเศษตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541, หน้า 10-18) ในปี พ.ศ. 2534 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้อนุมัติหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขและแนวทางปฏิบัติ ในการดำเนินงานกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา (เพิ่มเติม) ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียน เพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์รวมโรงเรียนที่จัดตั้งการศึกษาเพื่อการกุศล และส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันดำเนินการกำหนดนโยบาย และพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประเภทนี้ เพื่อร่วมมือกันดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ที่จัดขึ้นร่วมกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมทั้งการศึกษาตามที่เห็นสมควร พิจารณาเสนอแนวทางความคิดเห็น และปัญหาต่างๆ ที่เกิดแก่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) (สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 154)

และในปี พ.ศ. 2533 ได้มีการประชุมระหว่างผู้แทนกรมศาสนาและคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เพื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานตามมติมหาเถรสมาคมเฉพาะส่วนโรงเรียนการกุศลของวัดที่รับพระภิกษุ สามเณร และนักเรียนเข้าเรียนให้แยกประเภทนักเรียนอย่างชัดเจน ไม่ให้ปะปนกัน และให้พระภิกษุ สามเณร ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2533 เรียนจบในแต่ละระดับ ให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา 2535 จากนั้นให้โอนไปโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และกำหนดแนวทางให้โรงเรียนที่รับพระภิกษุ สามเณรเข้าเรียน ให้โรงเรียนดำเนินการในรูปแบบโรงเรียนการกุศลของวัดใน

พระพุทธศาสนา โดยให้โรงเรียนการกุศลของวัดจัดหลักสูตรเป็น 2 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรวิชาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญสำหรับพระภิกษุ สามเณร และหลักสูตรมัธยมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. (ฉบับปรับปรุง 2533) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 72)

สำหรับการให้การอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ ให้การอุดหนุนแก่โรงเรียนการกุศลของวัดเป็นกรณีพิเศษ ดังนี้

1. ให้การอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวของเด็กนักเรียนเป็นอัตราค่าเล่าเรียนร้อยละ 100 ของค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนภาครัฐ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2539
2. ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญ ข้าราชการครู หรือข้าราชการในมหาวิทยาลัยไปปฏิบัติงานในโรงเรียนการกุศลได้ โดยถือเสมือนปฏิบัติราชการตามปกติ
3. ให้การอุดหนุนด้านอาคารเรียน อาคารประกอบ
4. ให้การอุดหนุนค่าใช้จ่ายสำหรับการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอุปกรณ์การศึกษา
5. ให้การอุดหนุนโครงการอาหารกลางวัน
6. ให้การอุดหนุนโครงการอาหารเสริม (นม)
7. ให้การอุดหนุนหนังสือเรียน

พ.ศ. 2542 มีพระราชบัญญัติการศึกษาใหม่ว่า การศึกษานั้นนอกเหนือรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน (ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2552, หน้า 5)

ต่อมา มีพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 วัตถุประสงค์หลักๆ ก็คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเด็กและเยาวชน ให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้เข้าถึงการศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เข้ากับการพัฒนาในสังคมปัจจุบันที่พัฒนาด้านเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน และมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำกับดูแล กล่าวอีกนัยหนึ่งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่ส่งเสริมจริยธรรมทางสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพพร้อมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรม เป็นสถาบันต้นแบบทางสังคมที่คอยให้เสริมสร้างกระบวนการทางสังคมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจึงเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องดำเนินการเป็นกระบวนการ โดยกลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลิदनักเรียนให้เป็นผู้ที่มี

คุณภาพที่สังคมต้องการ ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษานำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายด้วยการกำหนดแผนงาน วิธีการ และดำเนินการอย่างเป็นระบบ

การบริหารบุคลากรของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้นในหัวข้อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนซึ่งเน้นการพัฒนาการบริหารของบุคลากรของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยจัดกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ของบุคลากร เพื่อแข่งขันในเชิงบริหาร เชิงวิชาการกับโรงเรียนอื่นๆ อีกทั้งยังแข่งขันกับองค์กรของตนเองให้บรรลุตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนด โดยการสร้างพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ขยายขีดความสามารถขององค์กร เพื่อสร้างสรรค์ผลงานและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เป็นองค์กรที่กระตุ้นให้บุคลากรมีแนวคิดที่แปลกใหม่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน และสร้างสรรค์อยู่เสมอ

ในบทความนี้ ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดของมาควอดท์ (Marguadt) บูรณาการกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ กรณี โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดสระพังทอง จังหวัดสุโขทัย พบว่า โรงเรียนได้มีการสร้างระบบการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย ระบบการเรียนรู้ (Learning subsystem) ระบบองค์กร (Organization subsystem) ระบบสมาชิก (People subsystem) ระบบความรู้ (Knowledge subsystem) และระบบเทคโนโลยี (Technology subsystem) (วารสารวิทยบริการ, 2564; 23 (1); 17-18) แต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายดังนี้

ระบบการเรียนรู้ (Learning subsystem) โดยผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติการ โดยให้บุคลากรทางการศึกษาเสนอวิธีการหารือร่วมแก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนาด้วยกัน (Develop action learning programs throughout the organization)
2. เพิ่มศักยภาพในด้านความรู้ใฝ่เรียนรู้ใฝ่เรียนให้กับบุคลากรแต่ละคน โดยค้นหาวิธีการพัฒนาความรู้ของตนเอง ประเมินศักยภาพตัวเองในการปฏิบัติงาน ตลอดจนผู้บริหารตรวจสอบความก้าวหน้า ติดตามการพัฒนาความรู้ของบุคลากรแต่ละสายงาน (Increase individuals' ability to learn how to learn)
3. สร้างวินัยในการแลกเปลี่ยนทักษะและความรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่สร้างองค์ความรู้แลกเปลี่ยนทัศนคติ ซึ่งบุคลากรจะซึมซับค่านิยมจากคนในโรงเรียนโดยไม่รู้ตัว เช่น เคารพความคิดในที่ประชุม แสดงภาวะผู้นำ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม (Develop the discipline of dialogue in organization)
4. สร้างแผนพัฒนางานเพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน (Create career development plans for employability) โดยวางแผนพัฒนาตนเอง (Individual development plan-IDP) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรวางแผนพัฒนาตนเอง ช่วยสร้างขั้นตอนการเรียนรู้ สร้างวินัย ตลอดจนสร้างความมั่นใจ มั่นคงในอาชีพ

5. จัดงบประมาณสำหรับการพัฒนาตนเองและบุคลากรทุกกลุ่ม (Establish self-Development cash programs) ในการจัดทำงบประมาณประจำปี สำหรับให้บุคลากรในโรงเรียนในการพัฒนาตนเอง เช่น ศึกษาต่อ อบรมพัฒนาศักยภาพหลักสูตรระยะสั้นให้เหมาะกับสาขาอาชีพและนำมาพัฒนาการสอน

6. สร้างทักษะการเรียนรู้ของทีม (Build team-learn skills) ผู้บริหารโรงเรียนได้สร้างทักษะการเรียนรู้ของทีมงานบุคลากร โดยสร้างวินัยการเรียนรู้ ให้รางวัลแก่บุคลากร จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่บุคลากรและส่งเสริมไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนนำบุคลากรเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ เช่น ออกแบบการเรียนการสอน ระดมสมองจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ สร้างบรรทัดฐานและสร้างงาน ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างสรรค์งานให้กับทีมงาน

7. เสริมแรงให้มีการฝึกปฏิบัติการคิดอย่างเป็นระบบให้กับบุคลากร (Encourage practice system thinking) โดยให้ครูคิดพิจารณากระบวนการทำงานพิจารณาองค์ประกอบหน้าที่ของแต่ละกลุ่มงาน และคิดวิธีการแก้ไขปัญหามาพร้อมกัน ตลอดจนชี้ให้ครูเห็นความแตกต่างระหว่างการคิดแบบเป็นระบบกับการคิดแยกส่วน

8. สร้างแผนการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในอนาคตเพื่อให้บุคลากรเตรียมตัวเรียนรู้ (Use scanning and scenario planning for anticipatory anticipa lea) โดยผู้บริหารโรงเรียนนำบุคลากรศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แจ้งให้ครูเตรียมตัวกับการเปลี่ยนแปลงเมื่อถึงเวลา เช่น การย้ายห้องเรียน อาคารสถานที่ต่างๆ

9. ส่งเสริมบุคลากรให้ยอมรับและเรียนรู้ความแตกต่างของความคิด วัฒนธรรมและความเป็นสากล (Encourage/expand diversity, multicultural and global mindsets and learning)

10. เปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ใหม่ๆ สร้างความตระหนักในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Change the mental model related to learning)

ภาพประกอบที่ 1 ผู้บริหารนำบุคลากรประชุมวางแผนขับเคลื่อนองค์กร: ที่มาของภาพโดยผู้เขียน

ระบบองค์กร (Organization subsystem) โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง จังหวัดสุโขทัย ได้สร้างระบบองค์กร ดังนี้

1. จัดการประชุมวางแผนอนาคตขององค์กรเพื่อสร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ จัดประชุมบุคลากรครูและผู้เกี่ยวข้องระดมความคิด

2. ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากรครูซึ่งเป็นงานสำคัญอันดับแรก

3. สร้างบรรยากาศความร่วมมือในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรแต่ละคน พัฒนานตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

4. ปรับและทบทวนนโยบายการบริหารเชิงกลยุทธ์

5. ให้การยอมรับและให้รางวัลการเรียนรู้แก่บุคลากรในโรงเรียน

6. กำหนดให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและกระบวนการทำงานขององค์กร

7. ประเมินการทำงานในแต่ละปีงบประมาณในแต่ละกิจกรรมเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงในครั้งต่อไป

8. สร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรครูมีการสัมมนา ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ เชิญวิทยากรมาเสริมความรู้ใหม่ๆ ให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

ระบบสมาชิก (People subsystem) โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดระฆังโง้ง จังหวัดสุโขทัย ได้สร้างระบบองค์การ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการให้รางวัลการเรียนรู้สมาชิกไว้ในนโยบายการบริหารงานบุคคล

2. สร้างทีมงานที่สามารถดูแลช่วยเหลือกันเองได้ในกรณีฉุกเฉิน

3. เสริมแรงขับเคลื่อนบุคลากรในโรงเรียนให้เรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

4. เสริมแรงขับเคลื่อนผู้นำกลุ่มงานให้เป็นตัวอย่างผู้นำทางการเรียนและถ่ายทอดองค์ความรู้

5. สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการการเรียนรู้และการพัฒนาของบุคลากรและองค์กร

6. ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนในการเรียนรู้ของโรงเรียน

7. สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับชุมชน

8. สร้างความร่วมมือการเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน เช่น ปราชญ์ท้องถิ่น ศิษย์เก่า เพื่อให้บุคลากรครู นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระบบความรู้ (Knowledge subsystem) โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดระฆังโง้ง จังหวัดสุโขทัย ได้สร้างระบบความรู้ ดังนี้

1. สร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนรับผิดชอบในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรคนอื่นๆ

2. สร้างระบบการหาความรู้จากภายนอกโรงเรียนอย่างเป็นระบบโดยมีผู้เชี่ยวชาญมาประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในโรงเรียนในโอกาสต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้บุคลากรด้วยกัน

4. สร้างกลยุทธ์ วิจัยคิด และวิธีเพิ่มเติมความรู้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียนทุกคน

5. ส่งเสริมและให้รางวัลแก่บุคลากรที่สร้างนวัตกรรมการสอนหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ

6. ฝึกอบรมบุคลากรในการจัดเก็บองค์ความรู้และการนำออกมาใช้ให้สอดคล้องกับนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

7. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อให้ถ่ายทอดการเรียนรู้กระจายไปยังทุกกลุ่มงานในโรงเรียน
8. สร้างระบบการบริหารโดย สร้างค่านิยมในความต้องการการเรียนรู้ให้กับบุคลากรในโรงเรียน
9. สร้างระบบการรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21
10. เปลี่ยนสถานที่ปฏิบัติงานให้เป็นห้องเรียนโดยให้คำนึงถึงการเรียนรู้ในเทคนิค หลักการ ทฤษฎีในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนเป็นภาระงานที่ต้องปฏิบัติ

ระบบเทคโนโลยี (Technology subsystem) โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดสุโขทัย ได้สร้างระบบเทคโนโลยี ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้ใช้ระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เก็บงานใน E-document, ประชุมผ่านโปรแกรม ZOOM เป็นต้น
2. ส่งเสริมให้บุคลากรครูนำระบบมัลติมีเดียและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน
3. จัดหาและพัฒนาเทคโนโลยีในโรงเรียนเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของบุคลากรและนักเรียน

ภาพประกอบที่ 2 ครูนำระบบมัลติมีเดียและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน
: ที่มาของภาพโดยผู้เขียน

กล่าวโดยสรุป การบริหารบุคลากรของโรงเรียนการกุศลของวัดให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ต้องขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันแบบองค์รวม มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล กำหนดขอบข่ายของการบริหารโรงเรียน วางแผนการปฏิบัติงานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานอาคารสถานที่ ตลอดจนการบริหารงานบริการและงานสัมพันธ์กับชุมชน สิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านกายภาพจนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืนและเป็นโรงเรียนต้นแบบผลิตประชากรที่มีคุณภาพแก่สังคม

พลวัตการเรียนรู้กับการสร้างค่านิยมของผู้ปกครองกับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา กรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดสุโขทัย

เมื่อกล่าวถึงระบบการศึกษาทุกคนไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าในปัจจุบันระบบการศึกษาเป็นไปในเชิงธุรกิจมากขึ้น และเกิดการแข่งขันสูงอย่างเห็นได้ชัด แต่ละโรงเรียนจึงดัดกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์เชิงชวนผู้ปกครองที่วางแผนจะนำบุตรหลานเข้ามาศึกษายังโรงเรียนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าเทอม ระบบการเรียน

การสอน ความเอาใจใส่ของบุคลากรครู สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ความสะดวกสบายในบริเวณรอบๆ โรงเรียน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจเลือกสถานที่เรียนให้แก่บุตรหลาน ทุกอย่างที่ดีที่สุดเพื่อให้บุตรหลานเติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์แบบ จนกลายเป็นค่านิยมของผู้ปกครองในยุคปัจจุบัน และในขณะเดียวกันโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาก็ต้องปรับตัวตามบริบทสังคมเช่นกัน ท่ามกลางค่านิยมของผู้ปกครองในปัจจุบัน แต่เมื่อย้อนกลับไปดูวัตถุประสงค์หลักในการก่อตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ก่อตั้งเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลเด็กและเยาวชน เปิดโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีสถานที่เรียนหนังสือ และได้รับการอุดหนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการเป็นกรณีพิเศษ จากที่กล่าวมาถือว่าเป็นค่านิยมอีกประเภทหนึ่งที่ ประชาชนที่ยากจนสามารถนำบุตรหลานมาเรียนโดยมีค่าใช้จ่ายไม่มากนัก และแบ่งเบาการเงินของครอบครัวได้ แต่ประเด็นที่สำคัญของพลวัตการเรียนรู้เพื่อสร้างค่านิยมให้แก่ผู้ปกครองก็คือ คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ออกแบบหลักสูตรให้เด็กและเยาวชนที่เข้ามาเรียนได้มีความรู้ พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านจิตใจและปัญญา ที่เหมาะสมกับช่วงวัย เติบโตเป็นคนดีของสังคม มีคุณธรรม ศีลธรรม ประกอบสัมมาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะทักษะทางด้านอารมณ์ (Soft Skills) เช่น

1. ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความเป็นผู้นำ ฯลฯ เช่น ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา Critical thinking & Problem solving
 2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม Creativity & Innovation
 3. ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ Cross-cultural understanding
 4. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ Collaboration, Teamwork & Leadership
 5. ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ Communications, Information & Media literacy
 6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร Computing & ICT literacy
 7. ทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ Career & Learning skills
- ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) ได้แก่ 1. อ่านออก (Reading) 2. เขียนได้ (Riting) 3. คณิตเลขเป็น (Rithmetics)

ภาพประกอบที่ 3 ครุณานักเรียนพัฒนาจิตใจและปัญญาโดยการสวดมนต์ก่อนเรียนหนังสือ
: ที่มาของภาพโดยผู้เขียน

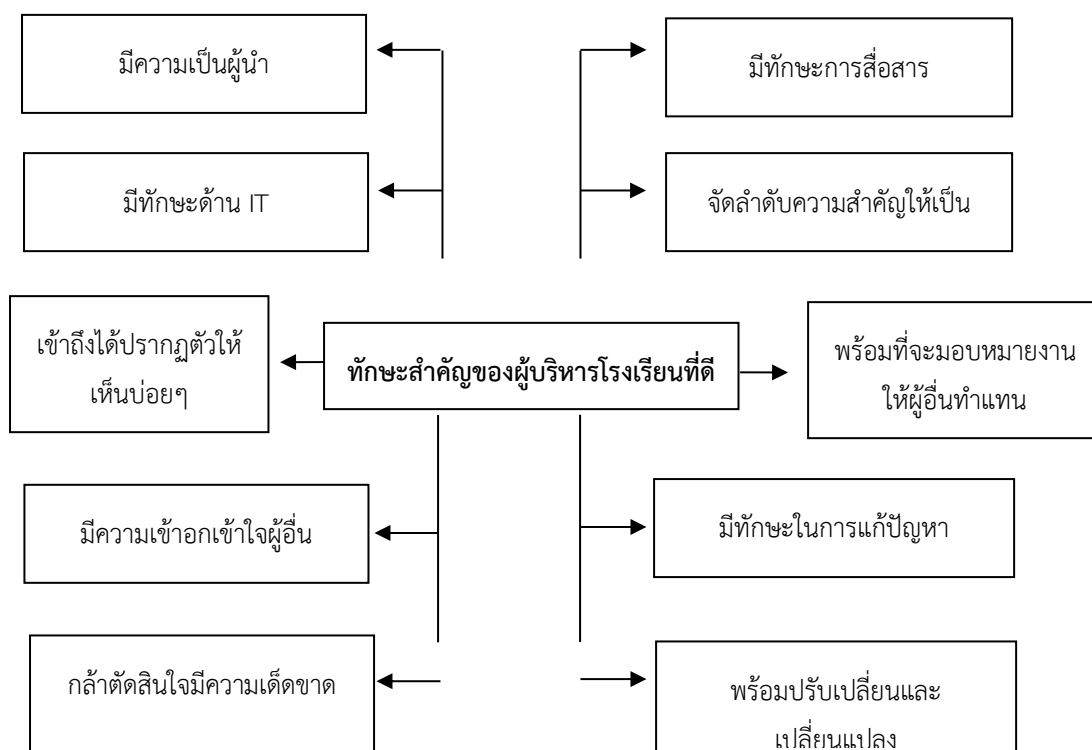
คุณภาพการศึกษาเหล่านี้จะเป็นการสร้างค่านิยมให้แก่ผู้ปกครองที่นำบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งทางโรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง จังหวัดสุโขทัย ได้ดำเนินการกิจกรรมโดยครอบคลุมทักษะต่างๆ ที่เหมาะสมกับช่วงวัยจึงทำให้ได้รับการไว้วางใจของผู้ปกครองในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้ปกครองได้รับทราบและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางโรงเรียน

แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญต่อความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและนักเรียน ในการจะปฏิรูปการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของชาติสำเร็จได้ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่เพียงบริหารจัดการโรงเรียนเพียงอย่างเดียว ต้องพัฒนาครู ดูแลนักเรียนในชั้นเรียน ตลอดถึงผู้ปกครองของนักเรียน ในปัจจุบันสถานการณ์ของระบบการศึกษาในประเทศได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีโลกไร้พรมแดนที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา ติดตามทิศทางการศึกษาในประเทศต่างๆ ซึ่งบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดหรือโรงเรียนต่างๆ ต้องปรับตัวและประเมินสถานการณ์และนโยบายการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องรู้จักบริบทของตนเองว่าจะนำพาองค์กรไปในทิศทางไหน และต้องปรับ Mindset ของตนเองและคณะกรรมการบริหาร บุคลากรครู และบุคลากรกลุ่มงานอื่นๆ ให้มีความคิดเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน รู้จักตนเอง รู้จักชั้นเรียน รู้จักครู และวิธีการสอน และที่สำคัญทุกคนต้องพร้อมที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ และทักษะของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.), (วันที่สืบค้น วันที่ 8 ตุลาคม 2565). แหล่งที่มาจาก www.starfishlabz.com.) ที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กร ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารต้องปรับตัวรู้บริบทของตนเองเพื่อประเมินและจับทิศทางจะบริหารโรงเรียนอย่างไร และติดตามข่าวสาร นโยบายการศึกษาระดับต่างๆ
2. ผู้บริหารต้องมีทักษะการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการวางแผน การจัดการ และการกำหนดกลยุทธ์

4. ทักษะการเป็นโค้ชชิ่ง (Coaching) ผู้บริหารต้องคอยแนะนำและเอาใจใส่บุคลากรทุกกลุ่มงาน เพื่อเสริมกำลังใจในการทำงาน โดยหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจในการสั่งการ และปรับตนเองเป็นพี่เลี้ยง ช่วยเหลือกันเมื่อมีปัญหา

ภาพประกอบที่ 4: ทักษะสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่ดี : ที่มาของภาพโดยผู้เขียน

พลวัตการเรียนรู้กับหลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

เมื่อพูดถึงระบบการศึกษาเหมือนที่ได้กล่าวไปเบื้องต้น ปัจจุบันมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งปัจจัยมาจากเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทั่วทุกมุมโลกต้องแข่งขันด้านการศึกษาเพื่อที่จะให้ประชากรในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีและประเทศเกิดการพัฒนา แต่อย่างไรก็แล้วแต่เมื่อมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีไปไกลแค่ไหน ระบบคุณภาพการศึกษาก็ต้องคำนึงถึงการพัฒนาจิตใจและปัญญาควบคู่ไปด้วย ดังวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ว่า มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและปัญญา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (สืบค้นเมื่อ วันที่ 28 ธันวาคม 2566); แหล่งข้อมูลจาก www.mcu.ac.th) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาต้องเสริมภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาจิตใจและปัญญาควบคู่ไปด้วยในสภาวะการณ์ที่สังคมมีความเปราะบางด้านการศึกษา ก่อนที่จะพัฒนาทิศทางของสถานศึกษาหรือโรงเรียนให้ไปในทิศทางเดียวกันได้นั้นต้องพัฒนาทั้งระบบไม่ใช่เพียงจัดหลักสูตรเสริมทักษะวิชาทางพระพุทธศาสนา ยังรวมไปถึงนำหลักพุทธธรรมเข้าไปบริหารสถานศึกษาอีกด้วย จึงจะประสบความสำเร็จของการศึกษาอย่างโดยแท้ และผู้เขียนบทความขอนำหลักอิทธิบาท 4 มายกตัวอย่าง

เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลที่ดีต่อระบบการบริหารงานในสถานศึกษาหรือโรงเรียน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561) ดังนี้

1) ฉันทะ ความพอใจรักในสิ่งที่ทำในการบริหารงานวิชาการและบริหารงานบุคคล การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนงานวัดและประเมินผล ในการทำงานถ้าสามารถสร้างหรือปลูกฝังความรักในงานแล้วจะส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่องานและองค์กร และจะมองถึงประโยชน์ คุณค่าของงานทำงานด้วยความเต็มใจ ตลอดจนทุ่มเทชีวิตและจิตใจให้กับงาน

2) วิริยะ ความเพียรพยายามทำให้การบริหารงานวิชาการทั้งการบริหารหลักสูตร การเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล หากผู้บริหารชุดใดขาดความเพียร เมื่อเจออุปสรรคก็ท้อถอย วิริยะเป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดพลังในการบริหารงาน ผู้บริหารที่มีความเพียรนั้นย่อมเป็นคนที่มีความรับผิดชอบไม่ทิ้งการบริหารงานมีความกระตือรือร้นที่จะทำหรือค้นคว้าหาความรู้ไม่ผัดวันประกันพรุ่งในการทำงานหรือการศึกษาหาความรู้เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานอย่างเต็มที่ด้วยความขยันอดทน ผู้ที่มีลักษณะดังกล่าวย่อมสามารถประสบความสำเร็จในการบริหารงานได้ดี

3) จิตตะ การเผาใจฝึกฝนในการบริหารงานวิชาการนำหลักของจิตมาใช้ในการบริหารงานนั้นย่อเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่องาน ผลของการมีจิตตะในการบริหารงานก็จะทำให้ประสบความสำเร็จ ถ้าผู้บริหารไม่นำหลักข้อนี้มาปฏิบัติผลของการบริหารก็จะเกิดความเสียหายต่อองค์กรทั้งระบบ

4) วิมังสา คือการใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อย่อหย่อนการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียน รู้จักคิดค้นหาทางแก้ไขปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิมังสานั้นเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลซึ่งถือเป็นจุดประสงค์ของพระพุทธศาสนาที่ให้หมั่นไตร่ตรองค้นหาข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไข แนวทางแห่งปัญญานี้ถือว่ามีความสำคัญมากในการบริหารงาน

กล่าวโดยสรุป หลักอริยาบท 4 จึงเป็นหลักธรรมที่สำคัญปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้บริหารบุคลากรทุกกลุ่มงานในสถานศึกษาหรือโรงเรียน ซึ่งอริยาบท 4 เป็นตัวกำหนดแนวทางต้องมีความพอใจและมีความรักต่อการปฏิบัติงาน มีความรักในหน้าที่ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารมีฉันทะมีความพอใจ มีความอึดเอนใจ มีความสุขในการทำงาน มีความอดุสาหะ มีความมานะบากบั่น การปฏิบัติงานจะเกิดผลสำเร็จได้มากน้อยขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตามหลักธรรมข้อนี้

บทสรุป

บทบาทผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองของนักเรียนที่ตัดสินใจนำบุตรหลานเข้ามาเรียน ประกอบกับในท่ามกลางพลวัตการเรียนรู้ที่มีการแข่งขันทางด้านการศึกษาที่สูง การจัดการศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มความรู้ ทักษะด้านต่างๆ ของนักเรียนที่จะเติบโตไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ จึงทำให้ทั่วโลกและประเทศไทยเข้าสู่การปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาคนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่จะนำไปสู่ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสถานการณ์ในปัจจุบันสังคมการศึกษาเน้นการผลิตและพัฒนาคนเข้าสู่ระบบตลาดเศรษฐกิจเน้นความรู้ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนาคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทั้งนี้การพัฒนาคนต้องมองภาพในองค์รวมทั้งหมดตั้งแต่สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูของผู้ปกครองในระดับก่อนเข้าโรงเรียน การศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา เป็นต้น และไม่ควรมองแค่ระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ซึ่งทางโรงเรียนการ

กุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็นอีกโรงเรียนหนึ่งที่ไม่ได้เน้นการพัฒนาคนในทักษะด้านวิชาการ ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพียงอย่างเดียว จุดเด่นของโรงเรียนนอกจากจะนำหลักธรรมอริยบท 4 มาเป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารแล้วยังบูรณาการเข้าในรายวิชาและกิจกรรมเพิ่มเติมจากการเรียนการสอน โดยเน้นให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาจิตใจและปัญญา แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัย ประกอบกับพัฒนาบุคลากรทุกกลุ่มงานให้มีความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอให้เท่าทันกับกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้พร้อมเป็นบุคลากรของโรงเรียนการกุศลของวัดให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นสิ่งทำให้ผู้ปกครองมั่นใจและกลายเป็นค่านิยมของผู้ปกครองที่นำบุตรหลานมาเรียนในโรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดสระพังทอง จังหวัดสุโขทัย

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- กฎกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชงค์ วงษ์จันทร์. (2540). 72 ปี คนดีลพบุรี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลศัพท์)*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2541). *การพัฒนาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการศึกษา. (2547). *สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกฤษฎามนตรี.

วารสาร

- สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. (มกราคม-เมษายน). การพัฒนาโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้: แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม. *วารสารวิทยบริการ*. 2555, 23 (1); 17-18

จุลสาร

- ชงค์ วงษ์จันทร์. (ม.ป.ป.). *โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา*. SWU E Journals System.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2566). *สุภาชิต ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ*.